

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Jakub Sikora

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie

MODERNIZACJA POLSKICH GOSPODARSTW ROLNYCH WSPOMAGANA FUNDUSZAMI UNIJNYMI W RAMACH DZIAŁANIA 121. PROW 2007-2013¹

*THE MODERNIZATION OF POLISH FARMS ASSISTED WITH THE EU FUNDS
UNDER MEASURE 121. OF RURAL DEVELOPMENT PROGRAMME 2007-2013*

Słowa kluczowe: gospodarstwo rolne, zaplecze techniczne, fundusze unijne

Key words: agricultural, technical, EU funds

Abstrakt. Przeprowadzono analizę działania 121. w ramach PROW 2007-2013, mającego za zadanie wspomaganie wdrażania procesu modernizacji zaplecza technicznego w gospodarstwach rolnych. W celu pełnego zobrazowania omawianej problematyki dokonano charakterystyki działania 121. w skali kraju oraz przeprowadzono analizę poziomu uzyskanego dofinansowania w wybranych gospodarstwach rolnych z województwa świętokrzyskiego zrzeszonych w grupie producenckiej ukierunkowanej na produkcję warzyw. Uzyskane wyniki badań potwierdzają istotną rolę dostępnych subwencji unijnych we wdrażaniu postępu technicznego w gospodarstwach objętym badaniami, gdzie średnio wartość uzyskanego dofinansowania na jedno gospodarstwo wyniosła aż 124,28 tys. zł. W skali kraju zawarto 65459 umów na łączną wartość 8 052 142 tys. zł.

Wstęp

Wstąpienie Polski w struktury Unii Europejskiej (UE) wiąże się m.in. ze zwiększeniem możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych. W celu zmniejszenia niekorzystnych różnic występujących pomiędzy krajowym rolnictwem a rolnictwem pozostałych członków UE stworzono instrumenty finansowe mające zniwelować dzielący nas dystans. Efektywne wykorzystanie dostępnych funduszy warunkuje zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym. Od samych producentów rolnych uzyskiwane dofinansowanie planowanych inwestycji z jednej strony, wymaga aktywności w sprostaniu wymaganiami formalno-prawnym, a z drugiej strony, w zakresie prowadzenia efektywnej produkcji na wymaganym minimalnym poziomie wielkości ekonomicznej 4 ESU [Augustyńska-Grzybek i in. 1999]. Wśród pakietu dostępnych funduszy skierowanych bezpośrednio do sektora rolnictwa wydzielono środki mające docelowo poprawić poziom wyposażenia zaplecza technicznego polskich gospodarstw rolnych. Problem modernizacji parku maszynowego poruszany jest przez wielu autorów [Cupał 2000, Kowalski in., Szelaż-Sikora 2013, Sikora 2009], którzy wskazują go jako czynnik determinujący w sposób bezpośredni efektywność gospodarowania. W wyniku zaistniałych zaszczości polityczno-ustrojowych, które przełożyły się na stagnację rozwoju mechanizacji produkcji rolniczej w 2004 roku po wstąpieniu do UE, polscy rolnicy dysponowali sprzętem najczęściej wyeksploatowanym wieloletnią pracą przekraczającą przyjęty normatywny okres użytkowania w latach 2007-2013 [Sikora 2009].

Jedną z możliwości uzyskania dofinansowania m.in. zakupu maszyn rolniczych było działanie 121. „Modernizacja gospodarstw rolnych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW 2007-2013). Za główny cel pracy przyjęto analizę poziomu uzyskanego subwencjonowania w gospodarstwach objętych badaniami oraz charakterystykę realizacji działania 121. w skali kraju w latach 2007-2013. Zakresem badań objęto gospodarstwa rolne ukierunkowane na produkcję warzywniczą, zrzeszone w grupie producenckiej zlokalizowanej w województwie świętokrzyskim. Badania przeprowadzono w formie wywiadu kierowanego, w trakcie którego wypełniono odpowiedni kwestionariusz.

¹ Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2011-2014 jako projekt badawczy nr N313 759040.

Charakterystyka działania 121. „Modernizacja gospodarstwa rolnych”

Działanie 121. ma na celu wsparcie modernizacji gospodarstw w celu zwiększenia ich efektywności m.in. przez wprowadzenie nowych technologii produkcji, a co za tym idzie poprawę jakości produktów finalnych. Pomoc jest udzielana na inwestycje dotyczące modernizacji lub rozwoju pierwotnej produkcji roślinnej, lub zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej. Beneficjentem była osoba fizyczna (pełnoletnia, która nie osiągnęła wieku emerytalnego), osoba prawna, spółka osobowa, prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej. Gospodarstwo, którego dotyczy inwestycja było żywotne pod względem ekonomicznym i było prowadzone przez osobę mającą odpowiednie kwalifikacje zawodowe. W ramach tego działania wspierane były inwestycje:

- materialne:
 - a) budowa lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli,
 - b) zakup lub instalacja maszyn, urządzeń,
 - c) zakup, instalacja lub budowa elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej, przygotowania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośredniej;
- niematerialne:
 - a) zakup patentów, licencji,
 - b) usługi związane z przygotowaniem dokumentacji technicznej lub ekonomicznej dotyczącej projektu oraz nadzorem technicznym, związane bezpośrednio z realizacją projektu.

Przyznana pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych zrealizowanej inwestycji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania w okresie realizacji PROW 2007-2013, nie mogła przekroczyć 300 000 zł. Do realizacji mogły być przyjęte inwestycje, których wysokość kosztów kwalifikowanych wynosiła powyżej 20 tys. zł. Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40. roku życia;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej na obszarach ONW, obszarach rolnych objętych siecią Natura 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 60% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40. roku życia, na obszarach ONW, obszarach rolnych objętych siecią Natura 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie Dyrektywy Azotanowej – dotyczy umów zawartych do 30 kwietnia 2008 r. [www.arimr.gov.pl].

Poziom realizacji działania 121. w okresie akcesyjnym 2007-2013

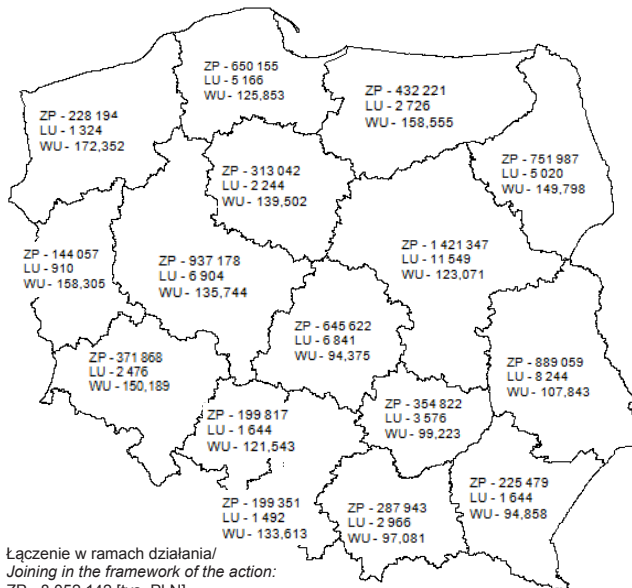
Informacje źródłowe podawane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) wskazują na to, że w dotychczasowych naborach w okresie akcesyjnym 2007-2013 (nabory w latach 2007, 2009, 2011, 2012, 2013) zawarto łącznie 65 459 umów na kwotę 8 052 141,57 tys. zł (tab. 1). Działanie 121. największym zainteresowaniem cieszyło się w województwie mazowieckim, w którym łącznie zawarto 11 549 umów, z tego aż 6082 w trzecim naborze, tj. w 2011 roku. Poziom realizacji działania w układzie regionalnym (rys. 1) jednoznacznie wskazuje, że w efekcie łącznie w omawianym województwie na modernizację w ramach działania przeznaczono 1 421 347 tys. zł. Średnia wartość zawartej jednej umowy była na poziomie 123,071 tys. zł.

Dla porównania w województwie świętokrzyskim, gdzie zlokalizowane były gospodarstwa rolne objęte badaniami, wskaźnik zrealizowanych płatności (ZP) wyniósł 354 828 i wynikało to z zawarcia 3567 umów (LU) na średnią wartość jednej 99,223 tys. zł (WU) (rys. 1).

Tabela.1. Liczba zawartych umów w ramach działania 121. w okresie akcesyjnym 2007-2013
 Tabela.1. Number of contracts under measure 121. in the period from 2007 to 2013 accession

Województwo/ Province	Liczba zawartych umów/Number of contracts				
	nabór 2009/ recruitment 2009	nabór 2008/ recruitment 2008	nabór 2011/ recruitment 2011	nabór 2012/ recruitment 2012	nabór 2013/ recruitment 2013
Dolnośląskie	430	659	1 387	-	-
Kujawsko-pomorskie	1 081	2 012	2 073	-	-
Lubelskie	1 423	1 349	4 276	-	1 196
Lubuskie	386	297	102	-	125
Łódzkie	1 068	1 250	3 321	-	1 202
Małopolskie	526	623	1 577	-	240
Mazowieckie	2 171	3 296	6 082	-	-
Opolskie	375	715	290	-	264
Podkarpackie	320	351	870	836	-
Podlaskie	1 299	1 986	1 735	-	-
Pomorskie	591	946	420	-	287
Śląskie	248	363	881	-	-
Świętokrzyskie	812	933	1 831	-	-
Warmińsko-mazurskie	650	1 146	930	-	-
Wielkopolskie	2 294	3 778	-	-	832
Zachodniopomorskie	578	477	101	-	168
Razem działanie/ Total activity	14 252	20 181	25 876	836	4 314

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARIMR [Wdrażane programy...]
 Source: own study based on data from ARMA [Wdrażane programy...]

Rysunek 1. Poziom realizacji działania 121. w okresie akcesyjnym 2007-2013 w układzie regionalnym
 Figure 1. Level of implementation of the action 121. in the period 2007-2013 in the regional framework

Źródło: jak w tab. 1
 Source: see tab. 1

Łączenie w ramach działania/
 Joining in the framework of the action:

ZP - 8 052 142 [tys. PLN]

LU - 65 459

WU - 123,010 [tys. PLN]

ZP - Zrealizowane płatności w ramach wszystkich naborów/Payments made under all calls

LU - Suma zawartych umów/The sum of the contracts

WU - Wartość na jedną podpisaną umowę/The value of one signed contract

Badaniami objęto 15 wybranych gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupie producenckiej ukierunkowanej na produkcję warzyw. Średnia powierzchnia badanego gospodarstwa wynosiła 7,60 ha UR, pozwoliło to generować produkcję końcową brutto na poziomie 19,02 tys. PLN·ha⁻¹UR. Po odjęciu poniesionych nakładów bezpośrednich oraz uwzględnieniu uzyskanych dopłat bezpośrednich, dało to średnią wartość nadwyżki bezpośredniej w kwocie 16,82 tys. PLN·ha⁻¹UR (tab. 2).

Tabela 2. Powierzchnia badanych gospodarstw oraz bilans nadwyżki bezpośredniej
Table 2. The area surveyed households and gross margin balance

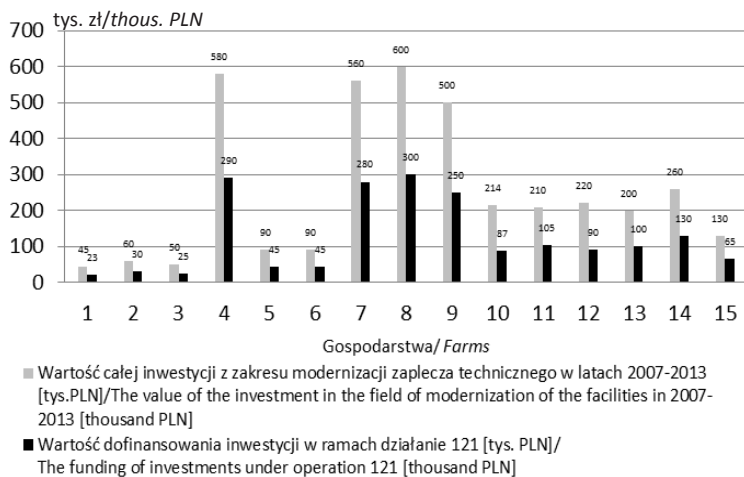
Parametr/Parameter	Powierzchnia UR/Agricultural land	Produkcja końcowa brutto/Gross final production	Nakłady bezpośrednie/Direct cost	Nadwyżka bezpośrednia + dopłaty/Gross margin + UE funds
	ha UR/AL	tys. zł/ha UR/PLN thous/ ha AL		
Min./Min	3,00	4,58	2,40	2,11
Średnia/Average	7,60	19,02	3,03	16,82
Max./Max	16,50	25,09	3,76	23,03
Odchylenie standardowe/Standard deviation	4,10	7,43	0,40	7,56

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Na rysunku 2 przedstawiono wartości przeprowadzonych inwestycji oraz stopień ich dofinansowania z funduszy unijnych w poszczególnych gospodarstwach. Według danych dofinansowanie stanowiło średnio ok. 50% całej inwestycji. Najwięcej zainwestowało i jednocześnie uzyskało dofinansowanie gospodarstwo 8. W tym przypadku wartość inwestycji wyniosła 600 tys. zł, a wartość dofinansowania 300 tys. zł. W przypadku pięciu z badanych obiektów (gospodarstw: 1., 2., 3., 5., 6.) wartość inwestycji nie przekroczyła 100 tys. zł, a poziom dofinansowania mieścił się w przedziale 25-45 tys. zł. Wśród zakupionych technicznych środków produkcji dominowały ciągniki rolnicze, które nabyło 10 z 15 badanych gospodarstw. W dwóch gospodarstwach park maszynowy wzbogacono również o samojezdne kombajny do zbioru marchwi. W celu lepszego ich wykorzystania, zdecydowano się na świadczenie usług tymi maszynami innym członkom grup. Pozostałe inwestycje dotyczyły maszyn uprawowych, w tym głównie agregatów uprawowych (zakupiono je w 9 gospodarstwach). Rolnicy nie inwestowali w maszyny do tzw. obróbki pozbiorowej, tj. do czyszczenia i pakowania, ponieważ takie inwestycje prowadzone były w grupie producenckiej jako organizacji. Analizując uzyskane wyniki, należy zwrócić uwagę na

Rysunek 2. Poziom inwestycji z zakresu modernizacji w badanych gospodarstwach z uwzględnieniem dofinansowania w ramach działania 121.
Figure 2. The level of investments in the modernization of the surveyed farms with regard to funding under Measure 121.

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

poziom aktywności poszczególnych gospodarstw w pozyskiwaniu dofinansowania. Jak wynika z uzyskanych informacji, w trakcie realizacji badań terenowych, ich 100-procentowa aktywność głównie była wynikiem ich członkostwa w grupie producenckiej.

W opinii rolników był to czynnik bardzo motywujący ze względu na ogólną tendencję rozwoju grupy (poprzez m.in. stabilniejszą pozycję rynkową) oraz pomoc ze strony administracyjnej obsługi funkcjonowania grupy w procedurach formalnych pozyskania dofinansowania (m.in. pomoc w uzupełnieniu wniosku aplikacyjnego, itp.)

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza działania. 121 w ramach dostępnych funduszy unijnych, mającego docelowo za zadanie zwiększenie poziomu wyposażenia zaplecza technicznego polskich gospodarstw rolnych, potwierdza istotę dostępnych subwencji unijnych w kreowaniu nowego wizerunku polskiego rolnictwa. Należy przypuszczać, że tego typu działania stopniowo pozwolą zmodernizować zaplecze techniczne przez jego doposażenie w nowoczesne maszyny i narzędzia dobierane racjonalnie zgodnie z zapotrzebowaniem i możliwością ich wykorzystania. Szansę pozyskania środków inwestycyjnych podjęły wszystkie gospodarstwa z badanej grupy producenckiej. Co istotne, wielkość zasobów ziemi wynosząca od 3 do 16,5 ha UR (jako głównego czynnika determinującego potencjał produkcyjny), nie wykluczyła poszczególnych gospodarstw z grupy beneficjentów działania 121. Uzyskana wartość nadwyżki bezpośredniej średnio na poziomie 16,82 tys. zł/ha UR pozwalała gospodarstwom sprostać wymaganiom stawianym w regulaminie działania, tj. konieczności wniesienia wkładu własnego na poziomie 50%.

Poziom zrealizowanych inwestycji dotyczył bezpośrednio zakupu technicznych środków produkcji, wśród zakupionych środków dominowały ciągniki rolnicze. Zważywszy na istotność posiadania mechanicznej siły pociągowej, tego rodzaju inwestycje należy uznać za zasadne i rozwojowe, ze względu na możliwość w przyszłości zakupu tzw. maszyn i narzędzi towarzyszących. Przeprowadzona analiza wyników potwierdziła przypuszczenia, że możliwość skorzystania z dofinansowania motywuje rolników do podjęcia działań w kierunku zakupu nowego sprzętu. Mają oni możliwość zmodernizować posiadany park maszynowy, a tym samym zmechanizować stosowaną technologię produkcji. W związku z tym można wywnioskować, że rolnicy wytwarzają produkty coraz lepszej jakości, wzmacniając pozycję rynkową badanej grupy producenckiej.

Literatura

- Augustyńska-Grzybek I. i in. 1999: *Metodyka liczenia nadwyżki bezpośredniej dla działalności produkcji rolniczej*, Warszawa, IERiGŻ.
- Cupał M. 2000: *Efektywność postępu naukowo-technicznego w wybranych gospodarstwach rolniczych Polski południowej*, Inżynieria Rolnicza, 8(19), 111-117.
- Kowalski i in. 2012: *Czynniki wspomagające stosowanie środków technicznych i efektywność produkcji w gospodarstwach chłopskich*, Kraków, PTIR.
- Sikora J. 2009: *Analiza zmian potencjału technicznych środków produkcji gospodarstw rolnych w gminach Polski południowej*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, 9, 229-240.
- Szelaż-Sikora A. 2013: *Technical modernization of agricultural farms aided with European Union funds as a precondition for development of producer groups*, Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej (PTIR), Kraków.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) Działanie 1I. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”*, Poradnik dla beneficjentów, http://www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/Publikacje-biblioteka/pik/Broszura_dz_311_09_2011.pdf.
- Wdrażane programy i działania. Dane liczbowe*, <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe.html>.

Summary

The study analyzed 121 Action under RDP 2007-2013 with the task ultimately support the implementation of the modernization process of technical facilities on farms. In order to fully illustrate the discussed issues, made the operating characteristics of 121 in the country, and an analysis of the level obtained financing in selected farms of the province świętokrzyskie affiliated producer group focused on the production of vegetables. The obtained results confirm the essence of the role of EU subsidies available in the implementation of technical progress in the farms covered by the study, where the average value obtained funding per farm was up 124.28 thous. PLN. Nationally, 65,459 contracts were concluded for a total value of 8,052,142 thous. PLN.

Adres do korespondencji
dr inż. Jakub Sikora
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie im. Hugona Kołłątaja
Wydział Inżynierii Produkcji i Energetyki
Instytut Inżynierii Rolniczej i Informatyki
ul. Bałicka 116 b, 30-149 Kraków
tel. (12) 662 46 60
e-mail: jakub.sikora@ur.krakow.pl